

ปลูกไผ่ได้มากกว่า...หน่อไม้
โดย คุณวรรณบตี รักษา (สวนไผ่เพชรน้ำผึ้ง จ.แพร่)
บรรยายในห้องอบรมวิชาของแผ่นดิน งานตลาดนัดเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
“10 ปี สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
วันที่ 1 มิถุนายน 2562

คุณวรรณบตี รักษา ผันตัวเองจากมนุษย์เงินเดือนสู่การทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยเริ่มจากพื้นที่เพียง 1 ไร่เศษ ในจังหวัดแพร่ และยึดหลักการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง สู่อาชีพการเกษตรที่ยั่งยืนโดยอาศัยหลัก ๕ ประการดังนี้

- 1) การมีเหตุและผล คือ มีการเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยมีกระบวนการคิดอย่างมีระบบและมีเหตุผล
- 2) ความพอประมาณ คือ ทำการเกษตรตามกำลังทุนและแรงที่มีอยู่
- 3) มีภูมิคุ้มกัน คือ มีการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ใช้ทรัพยากรที่ได้จากท้องถิ่น มาใช้ทำปุ๋ยและสารป้องกันศัตรูพืช
- 4) มีความรู้ คือ ต้องมีความรู้ในสิ่งที่จะทำ เช่น เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ การศึกษาดูงาน การสอบถามผู้รู้ และการค้นคว้าจากสื่อต่างๆ เป็นต้น
- 5) มีคุณธรรม คือ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้บริโภค

จากหลักการดังกล่าวทำให้ชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เพียงเริ่มจากพื้นที่ขนาดเล็ก มีการปลูกพืชหลากหลายชนิด ทั้งพืชผักและผลไม้ รวมทั้งมีการเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน หากเหลือจากการบริโภคก็จำหน่าย ทำให้เกิดรายได้ และเกิดความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม

พืชที่สนใจเป็นพิเศษคือ ไผ่ เนื่องจากไผ่เป็นไม้สารพัดประโยชน์ของคนไทยมานาน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ ทั้งกินหน่อ เป็นวัตถุดิบในการจักรสาน การก่อสร้าง นับได้ว่าสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่รากถึงลำต้น ปัจจุบันมีคนนิยมหันมาปลูกไผ่มากขึ้น เช่น ไผ่ชางหม่น ไผ่กิมซุง ไผ่ตง ไผ่ยักษ์ ไผ่เลี้ยงสีทอง ไผ่บงหวาน ซึ่งไผ่เหล่านี้ถูกนำไปแปรรูปเป็นสิ่งต่าง ๆ มากมาย เช่น เพอร์นิเจอร์ของที่ระลึก กระจเป่า หมวก เครื่องดนตรี ตะเกียบ ไม้จิ้มฟัน กระจดาชเยื่อไผ่ ภาชนะ ของแต่งบ้าน และวัสดุทำตัวบ้าน เป็นต้น

สำหรับสวนไผ่เพชรน้ำผึ้ง (สวนของคุณวรรณบตี) จะเน้นการปลูกไผ่บงหวานเพชรน้ำผึ้ง ซึ่งไผ่ชนิดนี้มีลักษณะพิเศษคือต้นใหญ่ หน่อใหญ่ รสชาติไม่ขม มีลักษณะหวานกรอบ ไม่มีเส้นใย เนื้อของหน่อละเอียด มีกลิ่นหอม กลิ่นคล้ายๆ ข้าวโพดหวาน

ไผ่ต่อระบบเศรษฐกิจ

- 1) การปลูกไผ่ระยะ 5 x 5 เมตร หรือ 64 กอ/ไร่ เมื่อไผ่อายุ 6-7 ปี สามารถตัดลำไผ่ได้ประมาณ 600 ลำ/ไร่/ปี หรือสร้างรายได้ขั้นต่ำประมาณ 6,000 บาท/ไร่
- 2) การทำไม้เส้นที่นำไปทำไม้ตะเกียบ ไม้เสียบอาหาร ราคาไม้ขนาด 2 มิลลิเมตร สร้างรายได้ราคากิโลกรัมละ 18-21 บาท
- 3) ไม้ไผ่รวมมีการซื้อ - ขาย เมตรละ 1 บาท หรือเฉลี่ยลำละ 10 บาท

1. ต้นทุนการ ปลูกไผ่ 1 ไร่

1) ค่าต้นพันธุ์ไผ่บงหวาน	10,000 บาท
2) ค่าปุ๋ยคอก	2,000 บาท
3) ค่าปุ๋ยเคมี 25 กิโลกรัม	500 บาท
4) ค่าดูแลรักษา และอื่นๆ	3,000 บาท
5) รวมต้นทุน	<u>15,500 บาท</u>

2. การปลูกไผ่บงหวานเพชรน้ำผึ้ง

ฤดูกาลปลูกไผ่ที่เหมาะสม คือ ช่วงประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

2.1 เตรียมพื้นที่

พื้นที่ในการปลูกไผ่ควรตัดต้นไม้ใหญ่ออก เพราะจะไปแย่งอาหารจากไผ่ หากได้พื้นที่ใกล้แหล่งน้ำจะดีมาก เพราะไผ่เป็นพืชที่ต้องการน้ำ ในปริมาณมาก แต่ไม่ชอบน้ำขัง การเตรียมดินเริ่มโดยการไถตะ ไถพรวนตากดินไว้สัก 7-10 วัน เพื่อฆ่าเชื้อ

2.2 วิธีปลูกไผ่

- 2.1 ขุดหลุมปลูกขนาด 30 x 30 x 30 เซนติเมตร
- 2.2 รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 1 กำมือ
- 2.3 นำต้นกล้าไผ่ลงวางและนำถุงพลาสติกออก กลบดินจนพูน
- 2.4 จากนั้นคลุมหลุมปลูกด้วยขี้เถ้าแกลบเพื่อเก็บความชื้น และทำให้ไผ่บงหวานโตเร็วขึ้น

2.3 การดูแลรักษา

การให้น้ำ เมื่อปลูกเสร็จเรียบร้อยแล้ว รดน้ำให้ชุ่ม หากให้น้ำโดยระบบสปริงเกอร์ ควรให้นานประมาณ 1 ชั่วโมง ในช่วงนอกฤดูฝนควรให้น้ำ 3-4 วัน/ครั้ง แต่ครั้งเป็นเวลา 1 ชั่วโมง เป็นอย่างน้อย หากตรวจดูดินยังไม่ชุ่มควรเพิ่มเวลาในการให้น้ำนานขึ้น เนื่องจากดินในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน สำหรับในช่วงฤดูฝน การให้น้ำควรดูตามสภาพอากาศ หากมีฝนตกดินยังมีความชื้นอยู่ก็ยังไม่ต้องให้น้ำ ถ้าฝนขาดช่วงและสังเกตว่าดินแห้งก็ให้น้ำตามปกติ

การให้ปุ๋ย จะ ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เช่น มูลวัวมูลควาย มูลไก่ มูลหมู และวัสดุที่เหลือจากภาคเกษตรกรรม เช่น ฟางข้าว ชังข้าวโพด แกลบ ขี้เถ้าแกลบ ขี้เถ้าจากขานอ้อยเผา กากถั่วเหลือง เป็นต้น ใส่บริเวณโคนไม้ กอละ 1 กระสอบ หรือประมาณ 30 กิโลกรัม ปีละ 2 ครั้ง

3. คุณค่าทางโภชนาการของหน่อไม้

หน่อไม้ 100 กรัม ให้พลังงาน 29 กิโลแคลอรี ซึ่งประกอบด้วย

- เส้นใย 5.4 กรัม
- แคลเซียม 58 มิลลิกรัม
- ฟอสฟอรัส 48 มิลลิกรัม
- เหล็ก 0.2 มิลลิกรัม
- วิตามินบี 1 0.08 มิลลิกรัม
- วิตามินบี 2 0.18 มิลลิกรัม
- วิตามินซี 13 มิลลิกรัม

นอกจากนี้ไผ่ยังมีสรรพคุณทางยา โดยรากไผ่ ช่วยรักษา ไตพิการ ขับปัสสาวะ ใบไผ่ ใช้เป็นยาขับและพอกล้างโลหิต หน่อไม้ มีเส้นใยสูง ขับสารพิษออกจากร่างกาย ช่วยป้องกันมะเร็งลำไส้ใหญ่

หน่อไม้สามารถนำไปแปรรูปให้เป็นอาหารได้หลายชนิด เช่น หน่อไม้สด ยำหน่อไม้ หน่อไม้ต้ม กระตูกหมู แกงคั่วหน่อไม้ หรือจะต้มเอาไฉ้จิ้มน้ำพริก ทำซุพหน่อไม้ ทำข้าวหลาม ความขมของหน่อไม้สามารถใช้น้ำคั้นใบย่านางช่วยลดความขมได้ หากต้องการมีหน่อไม้ไว้กินนอกฤดู สามารถถนอมอาหารได้โดยการทำหน่อไม้ดองเก็บไว้กิน ตัวอย่างการแปรรูปของหน่อไม้ชนิดต่างๆ เช่น หน่อไม้ดอง ซึ่งจะใช้หน่อไม้ขาง หน่อไม้บง หน่อไม้ตากแห้ง ใช้หน่อไม้หก และหน่อไม้ขาง หน่อไม้อัดปึก ใช้หน่อไม้ไร่ และหน่อไม้รวก หน่อไม้หนีบ นิยมใช้หน่อไม้ไร่ หน่อไม้ส้ม นิยมใช้หน่อไม้ไร่ หน่อไม้บง หน่อไม้ขาง และหน่อไม้ไผ่ คือ การนำหน่อไม้ที่มีกลิ่นเหม็นเนื่องจากหมักดอง นำมาต้มและรับประทานกับเครื่องจิ้ม นิยมใช้หน่อไม้ไร่ในการแปรรูป

4. แนวทางการทำตลาด

การผลิตหน่อไม้ฝรั่งนอกฤดู ทำให้สามารถขายผลผลิตได้ในช่วงที่หน่อไม้ขาดแคลน และ ขายได้ตลอดทั้งปี การขายจะขาย ใน ตลาดสดใกล้ๆบ้าน หรือขายหน้าสวน แต่ถ้ามีผลผลิต ต่ มากขึ้น ก็สามารถนำไปขายต่อให้พ่อค้าหรือแม่ค้าในตลาดสดอื่นๆ ที่ห่างออกไป และถ้าเกษตรกรปลูกกันมากขึ้น ก็จะสามารถรวบรวมผลผลิตจัดส่งไปยังตลาดในจังหวัดอื่นๆในภาคเหนือและภาคกลาง แต่ในปัจจุบันผลผลิตยังไม่เพียงพอกับความต้องการ

นอกจากนี้ การปลูกไผ่ สร้างเสริมระบบเศรษฐกิจและทำให้เกิดอาชีพอื่น ๆ ขึ้นมาได้จำนวนมาก เช่น โรงงานทำตะเกียบ ไม้เสียบอาหาร โรงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ของที่ระลึก อุตสาหกรรมเลี้ยงหอยทะเล อุตสาหกรรมแปรรูปหน่อไม้กระป๋อง อุตสาหกรรมไม้เทียม รวมทั้งการนำไผ่ไผ่มาทำถ่าน ทำของตกแต่งบ้าน และอื่น ๆ อีกมาย